

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Управління охорони здоров'я
обласної державної адміністрації

_____ 2022 року № _____

РЕГІОНАЛЬНИЙ ФОРМУЛЯР лікарських засобів

Випуск чотирнадцятий

Чернігів 2022

Регіональний формуляр лікарських засобів містить рекомендації щодо раціонального призначення та використання лікарських засобів з урахуванням ефективності, безпеки та економічної доцільності їх застосування при медикаментозному лікуванні хвороб та станів. Розрахований на лікарів всіх спеціальностей, клінічних фармакологів, провізорів, клінічних провізорів, організаторів системи охорони здоров'я.

Підготовлено фахівцями Управлінням охорони здоров'я

Зміст

Вступ

Як користуватись Регіональним формуляром лікарських засобів

Зміни, внесені до чотирнадцятого випуску Регіонального формуляра лікарських засобів

Основні позначення та скорочення

- 1. Невідкладна допомога при гострих отруєннях**
- 2. Кардіологія. Лікарські засоби**
- 3. Гастроентерологія. Лікарські засоби**
- 4. Пульмонологія. Лікарські засоби, що застосовуються при обструктивних захворюваннях дихальних шляхів**
- 5. Лікарські засоби, що застосовуються у лікуванні розладів психіки та поведінки**
- 6. Неврологія. Лікарські засоби**
- 7. Ендокринологія. Лікарські засоби**
- 8. Ревматологія. Лікарські засоби**
- 9. Дерматовенерологія. Лікарські засоби**
- 10. Анестезіологія та реаніматологія. Лікарські засоби**
- 11. Акушерство, гінекологія. Лікарські засоби**
- 12. Урологія, андрологія, сексопатологія, нефрологія. Лікарські засоби**
- 13. Гематологія. Лікарські засоби**
- 14. Неонатологія. Лікарські засоби**
- 15. Офтальмологія. Лікарські засоби**
- 16. Оториноларингологія. Лікарські засоби**

17. Протимікробні та антигельмінтні засоби

18. Імуномодулятори та протиалергічні засоби

19. Лікарські засоби для лікування злоякісних новоутворень

20. Вітаміни

21. Вакцини та анатоксини

Додаток 1. Правила виписування рецептів та вимог – замовлень на ЛЗ і виробу медичного призначення

Додаток 2. Взаємодія лікарських засобів

Додаток 3. Особливості застосування ЛЗ у жінок в період вагітності та в період лактації

Додаток 4. Особливості застосування ЛЗ при недостатності функції внутрішніх органів (печінки, нирок, легень, серця)

Додаток 5. Особливості застосування і обмеження у дітей та осіб похилого та старечого віку.

Додаток 6. Фармацевтична опіка, скерована на лікарів та медичний персонал (попередження та інформація для медичного персоналу) (при необхідності зазначити ці дані) та фармацевтична опіка, скерована на пацієнта (попередження та інформація для пацієнта)

Додаток 7. Фармаконагляд за побічними реакціями, відсутністю ефективності лікарських засобів, вакцин, туберкуліну та несприятливими подіями після вакцинації

Додаток 8. Лікарські засоби для надання паліативної та хоспісної допомоги

Додаток 9. Законодавча база формулярної системи в Україні

Додаток 10. Формуляр первинної медичної допомоги

Додаток 11. Рекомендації ВООЗ щодо сприяння раціональному використанню лікарських засобів

ВСТУП

Чотирнадцятий випуск Регіонального формуляра лікарських засобів (далі – Регіональний формуляр) спрямований на подальший розвиток в області формулярної системи лікарських засобів (далі - ЛЗ). Стаття 14-1 Основ законодавства України про охорону здоров'я визначає лікарський формуляр, тобто перелік зареєстрованих в Україні лікарських засобів, що включає ліки з доведеною ефективністю, допустимим рівнем безпеки, використання яких є економічно прийнятним, як складову системи галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я.

Перегляд та оновлення Регіонального формуляра здійснюється відповідно до рекомендацій ВООЗ, які реалізовані у наказі МОЗ України від 22.07.2009 № 529 «Про створення формулярної системи забезпечення лікарськими засобами закладів охорони здоров'я», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.11.2009 за №1003/17019 (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства охорони здоров'я № 429 від 26.06.2014 та від 12.08.2020 № 1856).

Метою розробки Регіонального формуляра лікарських засобів є створення на регіональному рівні та впровадження якісної формулярної системи раціональної фармакотерапії - безпечного, ефективного та економічно обґрунтованого застосування ліків через забезпечення працівників охорони здоров'я об'єктивною професійно спрямованою інформацією про них, що є вагомою складовою покращання якості та підвищення клінічної та економічної ефективності медичної допомоги.

Структура документу відповідає міжнародним вимогам до складання формулярів. Регіональний формуляр містить, зокрема, інформацію щодо фармакотерапевтичної дії, вибору, виписування, особливостей призначення, правил відпуску ЛЗ тощо.

У Регіональному формулярі міститься 21 основний розділ та 11 додатків. Наведені дані про рівень доказовості ефективності ЛЗ.

У чотирнадцятому випуску оновлено всі розділи, вилучені ЛЗ, що не були зареєстровані в Україні станом на 01.09.2021 р.

Включення до Регіонального формуляра нових ЛЗ з доведеною ефективністю, безпекою, базувалось на даних Державного формуляра.

Для забезпечення публічності процесу створення даного медико-нормативного документу проект чотирнадцятого випуску Регіонального формуляра розміщується на сайті УОЗ ОДА. (uoz.cn.ua).

Розробка чотирнадцятого випуску Регіонального формуляра забезпечує впровадження багатовекторної системи раціонального використання лікарських засобів в медичній практиці.

В Україні створюються умови, необхідні для раціонального використання ЛЗ, зокрема впроваджена та удосконалюється державна формулярна система, яка впроваджує в медичну практику формуляри 3 рівнів:

1. Державний формуляр лікарських засобів – у вигляді керівництва, що включає перелік ЛЗ, зареєстрованих в Україні з доведеною ефективністю, допустимою безпекою та економічно вигідним використанням.

2. Регіональний формуляр лікарських засобів Міністерства охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів охорони здоров'я обласних, Київської міської державних адміністрацій (у форматі формулярного переліку).

3. Локальний формуляр лікарських засобів закладу охорони здоров'я (у форматі формулярного переліку).

Створення та забезпечення регулярного перегляду та оновлення формулярів ЛЗ в області покладено на:

1. Регіональний формулярний комітет Управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації;

3. Фармакотерапевтичні комісії закладів охорони здоров'я державної та комунальної форм власності.

Регіонального формуляра розроблено для широкого кола лікарів, організаторів охорони здоров'я, а також підготовки фахівців медичної галузі на післядипломному етапі.

Як користуватись Регіональним формуляром лікарських засобів

Регіональний формуляр містить загальну інформацію, основні розділи та додатки.

Загальна інформація включає зміст, вступ, рекомендації щодо користування державним формуляром, перелік основних позначень та скорочень, зміни, що внесені до чотирнадцятого випуску Державного формуляра лікарських засобів.

Основні розділи формуляра структуровані за групами ЛЗ, що застосовуються в фармакотерапевтичному лікуванні хвороб та станів відповідно напрямку медицини, в яких переважає консервативна терапія.

Лікарські засоби у Регіональному формулярі систематизовані за міжнародною непатентованою назвою (далі – МНН). Інформація про ЛЗ, що включені до РФ, подається відповідно до формату формулярної статті. Джерелом наповнення формулярної статті є діюча Інструкція для медичного застосування (далі -Інструкція) оригінального ЛЗ, зареєстрованого в Україні; за відсутності реєстрації в Україні оригінального ЛЗ використовується Інструкція генеричного ЛЗ, що першим був зареєстрований в Україні. Формулярні статті розроблено тільки на монопрепарати, оскільки вони є пріоритетними для включення до формуляра.

Поряд з МНН ЛЗ проставляються додаткові позначки (індекси):

(*) мають ЛЗ, що включені до Національного переліку основних лікарських засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 № 333 «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробі медичного призначення» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1081);

(**) мають ЛЗ, що включені до Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів, затвердженого наказом МОЗ України від 18.04.2019 № 876, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16.05.2019 р. за № 509/33480.

(ВООЗ) мають ЛЗ, що включені до Базового переліку основних лікарських засобів ВООЗ.

Наявність рекомендацій у третинних джерелах наукової інформації до застосування ЛЗ позначена додатковими індексами формулярної статті у рубриці «Показання для застосування лікарського засобу»:

БНФ – у Британському Національному Формулярі, 2021 рік випуску.

ВООЗ – у Базовому формулярі ВООЗ.

Торговельні назви всіх зареєстрованих в Україні ЛЗ розміщуються в алфавітному порядку у двох підрозділах:

I – ЛЗ вітчизняного виробництва

II – ЛЗ іноземного виробництва

Якщо в різних розділах вказано однакові ЛЗ в однакових лікарських формах, то повна формулярна стаття розміщена в тому розділі, який відповідає основним/переважним показанням. Наприклад, повна формулярна стаття Еналаприл (Enalapril) розміщена у розділі «Кардіологія. Лікарські

засоби», а в інших розділах, що містять рекомендації до застосування цього ЛЗ, після назви Еналаприл (Enalapril) міститься тільки посилання на розділ «Кардіологія. Лікарські засоби».

Якщо в одному розділі вказано **різні лікарські форми з вмістом однакової діючої речовини**, то вся інформація вміщена до однієї формулярної статті з відповідною МНН. В такому разі **кожен пункт формулярної статті містить узагальнену інформацію з інструкцій для медичного застосування кожної вказаної лікарської форми**. Наприклад, повна формулярна стаття Сальбутамол (Salbutamol), що розміщена у розділі «Пульмонологія. Лікарські засоби, що застосовуються при обструктивних захворюваннях дихальних шляхів», включає інформацію про всі лікарські форми, рекомендовані до застосування в пульмонології (аерозоль для інгаляцій, дозований, р-н для інгаляцій у небулах, р-н для ін'єкцій, капс. з модифікованим вивільненням).

Якщо в різних розділах вказано ЛЗ, що містять **однакову діючу речовину в різних лікарських формах**, то повна формулярна стаття розміщена в тому розділі, де рекомендується застосування лікарської форми системної дії (р-н для ін'єкцій, табл., капс. та ін.). В тих розділах, де рекомендується застосування місцевих лікарських форм (мазі, гелі, краплі очні/вушні та ін.), після МНН вказується стисла інформація стосовно показання до застосування, способу застосування, форми випуску та торгової назви ЛЗ. Наприклад, повна формулярна стаття Гідрокортизон (Hydrocortisone) розміщена у розділі «Ендокринологія. Лікарські засоби» з інформацією про лікарські форми системної дії - суспензія для ін'єкцій, порошок ліофілізований для приготування р-ну для ін'єкцій. В той час в розділі «Дерматовенерологія. Лікарські засоби», де рекомендовано застосування препаратів місцевої дії з діючою речовиною «гідрокортизон» (крем, мазь для зовнішнього застосування, емульсія на шкірні), вказана лише стисла інформація про застосування лікарської форми місцевої дії та міститься посилання на розділ «Ендокринологія. Лікарські засоби», де розміщена повна формулярна стаття даного ЛЗ.

Інформація про комбіновані препарати подається стисло - в назву виносяться всі діючі речовини, далі вказується інформація стосовно торговельної назви, форми випуску, вмісту (кількості) діючих речовин та назви виробника.

У чотирнадцятому випуску також міститься інформація щодо цінової характеристики ЛЗ, що включені до Державного формуляра. Розробка та регулярне оновлення реєстру оптово-відпускних цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення, визначеного наказом МОЗ України від 18.08.2014 № 574 «Про затвердження Положення про реєстр оптово-відпускних цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення, порядок внесення до нього змін та форм декларації зміни оптово-відпускної ціни на лікарський засіб та виріб медичного призначення», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09.09.2014 за № 1097/25874, стали юридичним підґрунтям для реалізації в Україні міжнародних

підходів до відображення цінової характеристики лікарського засобу у формулярі.

У чотирнадцятому випуску надається інформація про ціну визначеної добової дози (Defined Daily Dose –DDD) або стандартної добової дози, для розрахунку яких використовуються дані реєстру оптово-відпускних цін та офіційний курс та вид іноземної валюти, встановлений Національним банком України на дату подання декларації зміни оптово-відпускної ціни на ЛЗ (така інформація представлена з округленням до другого знаку після коми). DDD – це середня підтримуюча доза на день для лікарських засобів, що використовуються за їх основним показанням, для дорослих вагою 70 кг. DDD розраховується Міжнародним Центром співпраці ВООЗ та Інституту Громадського Здоров'я Норвегії з питань методології статистичних досліджень лікарських засобів і повинна розглядатися не як «правильна доза», а як міжнародний компроміс, що базується на огляді баз доказової медицини, доступних на момент розрахунку DDD (офіційний сайт зазначеної вище організації - www.who.no).

Оскільки станом на 01.09.2021 р. не всі ЛЗ, що включені до Державного формуляра, мали DDD, для відображення цінової характеристики ЛЗ використовувалась стандартна доза. Інформацію про величину DDD та стандартної дози, використану авторами для розрахунків цінової характеристики ЛЗ, представлено у рубриці формулярної статті «Визначена/стандартна доза». Така характеристика лікарського засобу має стати для управлінців системи охорони здоров'я об'єктивним інструментом у виборі препарату з числа лікарських засобів різних виробників.

Додатки включають інформацію щодо правил виписування рецептів, взаємодії ЛЗ, особливості застосування ЛЗ у пацієнтів окремих вікових груп, застосування ЛЗ у пацієнтів з порушеннями функції життєво необхідних органів та систем, питання фармацевтичної опіки, скерованої на лікарів та пацієнтів, післяреєстраційний нагляд за побічними реакціями та відсутністю ефективності ЛЗ в Україні та предметні показники ЛЗ. Структурно Додатки 2-6 розроблені у вигляді таблиць, в крайній лівій колонці яких розміщено список ЛЗ (монопрепаратів), включених до РФ українському мовою в алфавітному порядку, в інших колонках –тематична інформація.

Додаток 7 окрім загальних питань фармаконагляду також містить бланк карти-повідомлення про побічну реакцію чи відсутність ефективності ЛЗ при медичному застосуванні із зазначенням вимог до складання. Додаток 8 представлений формуляром лікарських засобів для паліативної та хоспісної допомоги.

У Додатку 9 наведено накази МОЗ України щодо створення, впровадження формулярної системи лікарських засобів в Україні, а також щодо впровадження нового механізму збору інформації про ефективність та безпеку медичного застосування лікарських засобів – моніторинг стаціонарів.

Додаток 11 - рекомендації ВООЗ щодо сприяння раціональному використанню лікарських засобів має на меті рекомендувати належну практику призначення лікарських засобів та важливі фактори, які можуть впливати на результат медикаментозної терапії.

**Зміни, внесені до чотирнадцятого випуску
Державного формуляра лікарських засобів**

**ПЕРЕЛІК ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ВИКЛЮЧЕНІ
З ЧОТИРНАДЦЯТОГО ВИПУСКУ ДЕРЖАВНОГО ФОРМУЛЯРА**

<u>Розділ 3.</u> «Гастроентерологія. Лікарські засоби»	Інтерферон альфа-2b (Interferon alfa-2b) Сукральфат (Sucralfate) Тиліхінол + тиліхінолу лаурилсульфат + тилброхінол (Thylichinol + thylichinoli laurilsufatici + thylbrochinol)
<u>Розділ 6.</u> «Неврологія. Лікарські засоби»	Пірибедил (Piribedil) Толперизон (Tolperisone)
<u>Розділ 7.</u> «Ендокринологія. Лікарські засоби»	Кислота клодронова (Clodronic acid) Стронцію панелат (Strontium ranelate) Літій (Lithium)
<u>Розділ 8.</u> «Ревматологія. Лікарські засоби»	Стронцію панелат (Strontium ranelate)
<u>Розділ 9.</u> «Дерматовенерологія. Лікарські засоби»	Бензатину бензилпеніцилін (Benzathine benzylpenicillin)
<u>Розділ 10.</u> «Анестезіологія та реаніματοлогія. Лікарські засоби»	Кислота глутамінова + гліцин + лізин + калію хлорид + магнію хлорид + ізолейцин + лейцин + метіонін + фенілаланін + триптофан + валін + аргінін + гістидин + аланін + натрію гідроксид + натрію ацетат + кислота аспарагінова + ксиліт + треонін (Glutamic acid + glycine + lysine + potassium chloride + magnesium chloride + isoleucine + leucine + methionine + phenylalanin + tryptophan + valin + arginin + histidine + alanin + sodium hydroxide + sodium acetate + aspartic acid + xylitol + threonine); Кальцію хлорид + кислота глутамінова + гліцин + лізин + орнітин + калію хлорид + натрію хлорид + ацетилцистеїн + магнію хлорид + серин + ізолейцин + лейцин + метіонін + фенілаланін + триптофан + валін + аргінін + гістидин + аланін + пролін + кислота яблучна + натрію гідроксид + натрію ацетат + кислота аспарагінова + треонін + ацетилтирозин (Calcium chloride + glutamic acid + glycine + lysine + ornithine + potassium chloride + sodium chloride + acetylcysteine + magnesium chloride + serine + isoleucine + leucine + methionine + phenylalanin + tryptophan + valin + arginin + histidine + alanin + prolin + malic acid + sodium hydroxide + sodium acetate + aspartic acid + threonine + acetyltyrosine); Олія оливкова рафінована + олія соєва рафінована + l-аланін + l-аргінін + гліцин + l-гістидин + l-ізолейцин + l-лейцин + l-лізин + l-метіонін + l-фенілаланін + l-пролін + l-серин + l-треонін + l-триптофан + l-тирозин + l-валін + натрію ацетат + натрію гліцерофосфат + калію хлорид + магнію хлорид + глюкози моногідрат + кальцію хлорид (Refined olive oil + refined soya oil + l-alanine + l-arginine + glycine + l-histidine + l-isoleucine + l-leucine + l-lysine + l-methionine + l-phenylalanine + l-proline + l-serine + l-threonine + l-tryptophan + l-tyrosine + l-valine + sodium acetate + sodium glycerophosphate + potassium chloride + magnesium chloride + glucose monohydrate + calcium chloride); Кальцію хлорид + гліцин + лізин + ізолейцин + лейцин + метіонін + фенілаланін + триптофан + валін + аргінін + гістидин + аланін + пролін + кислота яблучна + треонін + натрію гліцерофосфат + магнію хлориду гексагідрат + калію гідроксид (Calcium chloride + glycine + lysine + isoleucine + leucine + methionine + phenylalanin + tryptophan + valin + arginin + histidine

	+ alanin + prolin + malic acid + threonine + sodium glycerophosphate + magnesium chloride hexahydrate + kalium hydroxide)
<u>Розділ 14.</u> «Неонатологія. Лікарські засоби»	Ацикловір (Aciclovir)
<u>Розділ 15.</u> «Офтальмологія. Лікарські засоби»	Ацикловір (Aciclovir) Проксіметакан (Proxymetacain)
<u>Розділ 17.</u> «Протимікробні та антигельмінтні засоби»	Бензатину бензилпеніцилін (Benzathine benzylpenicillin) Диданозин (Didanosine)
<u>Розділ 19.</u> «Лікарські засоби для лікування злоякісних новоутворень»	Кислота клодронова (Clodronic acid) Ленограстим (Lenograstim)
<u>Додаток 8</u>	Тіанептин (Tianeptine)
	Кислота клодронова (Clodronic acid)

**ПЕРЕЛІК ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ВІДНОВЛЕНІ В
ЧОТИРНАДЦЯТОМУ ВИПУСКУ ДЕРЖАВНОГО ФОРМУЛЯРА**

<u>Розділ 17.</u> «Протимікробні та антигельмінтні засоби»	Ломефлоксацин
--	---------------

**ПЕРЕЛІК ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ВКЛЮЧЕНІ В
ЧОТИРНАДЦЯТИЙ ВИПУСК ДЕРЖАВНОГО ФОРМУЛЯРА ЗА
РІШЕННЯМ ЦФК**

<u>Розділ 3.</u> «Гастроентерологія. Лікарські засоби»	Глекапревір + пібрентасвір (Glecaprevir + pibrentasvir)
<u>Розділ 14.</u> «Неонатологія. Лікарські засоби»	L-аргінін + L-лейцин + L-ізолейцин + L-метіонін + L-фенілаланін + L-аланін + L-пролін + L-валін + L-треонін + L-лізин + гліцин + L-гістидин + L-серин + L-тирозин + L-триптофан + L-цистеїн + L-яблучна кислота + таурин
<u>Розділ 17.</u> «Протимікробні та антигельмінтні засоби»	Глекапревір + пібрентасвір (Glecaprevir + pibrentasvir)

ОСНОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

α	–	альфа
AUC	–	площа на графіку під кривою “концентрація - час”
AV	–	атріовентрикулярний
β	–	бета
DDD	–	визначена добова доза
Hb	–	рівень гемоглобіна
Ig	–	імуноглобулін
pH	–	водневий показник
t°	–	температура
T_{1/2}	–	період напівіснування
а/б	–	антибіотик
а/г	–	антиген
а/т	–	антитіло
АБЗ	–	антибактеріальний засіб
АГ	–	артеріальна гіпертензія
АДФ	–	аденозиндифосфат
АКТГ	–	адренкортикотропний гормон
АЛТ	–	аланінамінотрансфераза
амп.	–	ампула
антиIgE	–	антиімуноглобулін Е
АПФ	–	ангіотензин-перетворюючий фермент
АР	–	алергічні реакції
АСТ	–	аспартатамінотрансфераза
АТ	–	артеріальний тиск
АТФ	–	аденозинтрифосфат
БА	–	бронхіальна астма
бл.	–	блістер
в/в	–	внутрішньовенне введення
в/м	–	внутрішньом’язеве введення
в/о	–	вкрита оболонкою
ВГА	–	вірусний гепатит А
ВГВ	–	вірусний гепатит В
ВГС	–	вірусний гепатит С
ВДШ	–	верхні дихальні шляхи
ВІЛ	–	вірус імунодефіциту людини
ВР	–	внутрішньоочна рідина
ВОТ	–	внутрішньоочний тиск

г.	–	гострий
ГД	–	гемодіаліз
ГК	–	глюкокортикоїди
ГКС	–	глюкокортикостероїди
год	–	година
Гр (-)	–	грамнегативний
Гр (+)	–	грампозитивний
ГРВІ	–	гості респіраторно-вірусні інфекції
ГСіС	–	гемосорбція на іонообмінних смолах
ГСв	–	гемосорбція на активованому вугіллі
ДН	–	дихальна недостатність
ДНК	–	дезоксирибонуклеїнова кислота
ДПК	–	дванадцятипала кишка
ЕКГ	–	електрокардіограма
ІКС	–	інгаляційний кортикостероїд
ІМ	–	інфаркт міокарда
ІХС	–	ішемічна хвороба серця
КА	–	карбоангідраза
капс.	–	капсула
к-та	–	кислота
крап.	–	краплі
КФК	–	креатинфосфокіназа
ЛДГ	–	лактатдегідрогеназа
ЛЗ	–	лікарський засіб
ЛФ	–	лужна фосфатаза
м/о	–	мікроорганізм
МАО	–	моноамінооксидаза
МБТ	–	мікобактерії туберкульозу
МДД	–	максимальна добова доза
МО	–	міжнародні одиниці
МПД	–	максимально переносима доза
НДШ	–	нижні дихальні шляхи
НІЗТ	–	нуклеозидні інгібітори зворотної транскриптази
ННІЗТ	–	ненуклеозидні інгібітори зворотної транскриптази
НПЗЗ	–	нестероїдні протизапальні засоби
ОФВ1	–	об'єм форсованого видиху за першу секунду
оч.	–	очні
п/ш	–	підшкірне введення
ПД	–	перитонеальний діаліз

п/о	–	плівкова оболонка
ПОШвид	–	пікова об'ємна швидкість видиху
ПРВЗ	–	протиретровірусні засоби
прол. дії	–	продовженої дії
ПТП	–	протитуберкульозні препарати
ПФ	–	плазмаферез
р/добу	–	кількість разів на добу
РА	–	ревматоїдний артрит
РЕФР	–	рецептор епідермального фактору росту
р-н	–	розчин
РНК	–	рибонуклеїнова кислота
СА	–	синаотріальний
СІТ	–	специфічна імунотерапія
СКС	–	системні глюкокортикостероїди
с-м	–	синдром
с-м WPW	–	синдром Вольфа-Паркінсона-Уайта
С_{макс}	–	максимальна концентрація в плазмі
СНІД	–	синдром набутого імунodefіциту
СН	–	серцева недостатність
СНП	–	сенсоневральна приглухуватість
СС	–	серцево-судинний
СССВ	–	синдром слабкості синусового вузла
СтДД	-	стандартна добова доза
ст.л.	–	столова ложка
табл.	–	таблетка
ФД	–	форсований діурез
ФЖЕЛ	–	форсована життєва ємність легень
фл.	–	флакон
хв	–	хвилина
ХГА	–	хронічний гепатит А
ХГВ	–	хронічний гепатит В
ХГС	–	хронічний гепатит С
ХОЗЛ	–	хронічні обструктивні захворювання легень
хр.	–	хронічний
ЦД	–	цукровий діабет
ЦМВ	–	цитомегаловірус
ЦНС	–	центральна нервова система
ц/о	–	цукрова оболонка

Ч.л.	–	чайна ложка
ЧМТ	–	черепно-мозкова травма
ЧСС	–	частота серцевих скорочень
чар/уп.	–	чарункова упаковка
ШВЛ	–	штучна вентиляція легенів
ШКТ	–	шлунково-кишковий тракт
р/ос	–	перорально